

بسم الله الرحمن الرحيم

جهاد تبیین در سیره نظری و عملی حضرت امام(ره)

مقدمه:

انقلاب حضرت امام(ره) در مقایسه با بسیاری نهضت ها، قیام ها و انقلابات آسمانی و زمینی از ویژگی های منحصر به فردی برخوردار می باشد که مهمترین آنها پیروزی سریع و ماندگاری بالا می باشد.

بدون تردید پیروزی زودهنگام و مهمتر از بقاء معجزه آسای انقلاب امام خمینی(ره) ریشه در علل و عوامل زیادی دارد که از جمله آنها هدف والا و آسمانی، راهبرد دقیق و روشن و روش کارآمد و درست می باشد.

حضرت امام(ره) هدف قیام خویش را اعتلای کلمه الله، احیای دین و ارزشهای اسلامی قرار داد و راهبرد خود برای رسیدن به هدف را تشکیل حکومت دینی و برپایی نظام اسلامی انتخاب کرد. روش امام(ره) هم منحصر به فرد و مختص خود ایشان بود که در «بیداری مردم و جوانان از طریق تبیین حقایق و افشای واقعیت ها» خلاصه می شد. روشی که می توان آن را رمز و راز پیروزی زود رس و بقاء بلند

مدت دانست. رازی که خلف صالحش نیز بر آن بویژه در عصر جدید بر تاکید داشته و از آن به «جهاد تبیین» یاد می کند.

از این رو قاطعانه می توان گفت که اساس کار امام(ره) برای پیشبرد اهدافش «تبیین و روشنگری» بود. این در حالی بود که اکثریت جامعه نسبت به ظلمی که به اسلام و مسلمین روا داشته می شد، سکوت پیشه کرده بودند و در میان اندک شخصیت ها و گروه های مبارز مذهبی و غیرمذهبی هم، اکثریت بر روش های مسلحانه و خرابکارانه تاکید داشتند.

حضرت امام(ره) با بصیرت و صف ناشدنی نتیجه کار مسلحانه را در برابر رژیمی تا بن دندان مسلح محتوم به شکست می دانست چنانچه عاقبت مبارزه سازشکارانه و مسالمت آمیز عده ای از گروه های سیاسی را بی نتیجه ارزیابی می کرد. لذا قاطعیت در برخورد با رژیم و سقوط آن را از راه روشنگری و تبیین تنها چاره کار می دید و بر آن تاکید می کرد. چنانچه تا اواخر عمر مبارک بر تبیین و روشنگری تاکید داشت و در اجرای طرح ها بویژه طرح های اقتصادی بر تبیین آنها تاکید داشت و می فرمود: «پیاده کردن مقاصد اسلام در جهان و خصوصاً برنامه های اقتصادی آن و مقابله با اقتصاد بیمار سرمایه داری غرب و اشتراکی شرق، بدون حاکمیت همه جانبه اسلام میسر نیست و ریشه کن شدن آثار سوء و مخرب آن چه بسا بعد از استقرار نظام عدل و حکومت اسلامی همچون جمهوری اسلامی ایران نیازمند به زمان باشد،

ولی ارائه طرح ها و اصولاً تبیین جهت گیری اقتصاد اسلام در راستای حفظ منافع محرومین و گسترش مشارکت عمومی آنان و مبارزه اسلام با زراندوزان، بزرگترین هدیه و بشارت آزادی انسان از اسارت فقر و تهیدستی به شمار می رود.» (۶۶/۵/۶)

البته آن راحل عظیم الشان(ره) بر دشواری کار تبیین حقایق به گونه ای که مورد سوء استفاده دشمن قرار نگیرد، واقف بود. چنانچه می فرمود: «از یک طرف وظیفه تبیین حقایق و واقعیات و اجرای حق و عدالت در حد توان و از طرف دیگر مراقبت از نیفتادن سوژه ای به دست دشمنان کار آسانی نیست.» (۶۷/۱۲/۳) صحیفه نور جلد ۲۱ صفحه ۹۴

با این وصف، همواره بر تبیین و روشنگری، آگاهی بخشی و بیدارگری توصیه می فرمود و راه پیروزی و حفظ پیروزی انقلابش را در این راه می دانست. نگاهی به سیره عملی حضرت امام خمینی(ره) از آغاز نهضت تا آخرین بیانات و توصیه ها موید تلاش بی وقفه ایشان جهت تبیین حقایق و بیان واقعیت ها می باشد که ذیلاً به گوشه ای از اشاره می گردد:

الف) ویژگی های تبیین گری حضرت امام(ره)

علاوه بر اینکه روش تبیینی حضرت امام(ره) ایشان را از سایر شخصیت های مبارز متمایز می ساخت جهاد تبیین ایشان هم ویژگی هایی داشت که به شخص ایشان منحصر می شد. چراکه بودند گروه ها و شخصیت هایی که برای روشنگری و

آگاهی بخشی به مردم کار می کردند اما مهمترین ویژگی های تبیین گری حضرت امام(ره) را می توان در موارد زیر برشمرد:

۱) تبیین امام(ره) صرفاً برای خدا بود.

از اولین سند مبارزاتی که از امام راحل(ره) به جای مانده تا آخرین یادگار ایشان که وصیت نامه سیاسی و الهی ایشان می باشد، بر این هدف که قیام باید لله باشد، تاکید شده است. در سند اول از آیه «أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مَشْنَى وَفُردی» به عنوان بزرگترین موعظه الهی برای اصلاح بشریت بهره گرفته و در آخرین توصیه هم از «ثقلین» به عنوان گرانبهاترین چیزی که پیامبر خدا(ص) برای مسلمین ودیعه نهاده تمسک کرده است.

۲) تبیین امام(ره) جهادی و برای مقابله با دشمن اسلام و مسلمین بود.

تبیین گری حضرت امام(ره) معطوف به برنامه ها، اهداف و عملیات روانی دشمن بوده و خنثی سازی توطئه ها و پاسخ به شبهات آنها را تکلیفی همگانی می دانست. معظم له از سال های آغازین مبارزه توصیه می فرمود: «همه تان مکلفید، مکلفیم به اینکه این تبلیغاتی که در خارج شده و دارد می شود و بعضی از این روزنامه های خارجی از آنها ارتزاق می کنند و بر ضد ملت ایران و بر وفق آقای محمدرضا خان چیز می نویسند، **روشنگری** کنید.» (۵۷/۹/۴ صحیفه نور جلد ۳ صفحه ۲۵۶)

۳) تبیین حضرت امام(ره) به ابزار خاصی منحصر نمی‌شود.

حضرت امام(ره) برای تبیین و روشنگری از همه امکانات و ابزارها استفاده می‌کرد. هم سخنرانی می‌کرد و از تریبون‌های شفاهی بهره می‌گرفت و هم قلم برمی‌داشت و از رسانه‌های مکتوب استفاده می‌کرد. در رسانه‌های شنیداری و دیداری، صدا و سیما خواه داخلی و ایرانی خواه خارجی و بین‌المللی بهره می‌گرفت. هم شعر می‌گفت و هم کتاب می‌نوشت. برای بیان واقعیت‌ها هم نامه می‌نوشت و هم پاسخ نامه‌های فراوانی را می‌داد. بیانیه‌هایی زیادی را در این رابطه نوشت و پیام‌های بسیاری را منتشر می‌کرد. آنگاه که محدودیت داشت از نوار و پیغام‌های شفاهی بهره می‌گرفت. برای اتمام حجت از تلگراف حتی برای شاه و نخست‌وزیران هم دریغ نداشت. هم افراد زیادی را به حضور می‌پذیرفت و هم با شخصیت‌های بسیاری ملاقات می‌کرد. دیدارهای عمومی بسیاری داشت که به افاضه بیان می‌پرداخت و هم دیدارهایی داشت که فقط به مردم دلگرمی می‌بخشید. هم در کلاس درس سخن می‌گفت و هم در مساجد. برای آگاهی بخشی به عوام و خواص از هر امکانی بهره می‌گرفت. هم تماس تلفنی برقرار می‌کرد و هم سفیر اعزام می‌داشت. هم آرام و درگوشی نصیحت می‌کرد و فریاد می‌زد و خروش بر می‌آورد.

۴) تبیین حضرت امام(ره) زمان نمی‌شناخت.

تبیین‌گری حضرت امام(ره) مستمر و بدون وقفه بود و به زمان خاصی منحصر نمی‌شد. روز و شب نمی‌شناخت، تعطیلی و غیر تعطیلی نمی‌دانست، جمعه و شنبه

نداشت. مناسبت بردار نبود. از مناسبت های مانند محرم و عاشورا، شهادت ها و ولادت ها حداکثر بهره را می گرفت اما گاهی بدون هیچ مناسبتی اقدام می کرد. شاید بیشترین وقتش را صرف تبیین می کرد. در حالیکه برای ایراد بیانات و سخنرانی های عمومی بیشترین وقت را صرف می کرد، زمان زیادی برای ملاقات های خصوصی و مصاحبه های رسمی و غیررسمی می گذاشت. حضرت امام(ه) برای تبیین هر وقت که اقتضاء می کرد تکلیفش را ادا می کرد.

۵) تبیین حضرت امام(ره) فرامگانی بود.

روشنگری های حضرت امام(ره) به مکان خاصی هم محدود نمی شد. ایران و عراق، ترکیه و پاریس برایش فرقی نداشت. تبعید و حصر، زندان و بازداشت هم مانع کارش نمی شد. سفر و حضر بر نمی داشت. کلاس و مسجد هر دو محل مناسبی برای تبیین بودند. داخل هواپیما هم کارش را می کرد. بهشت زهرا و تهران، مدرسه رفاه و حسینیه جماران با قم و حوزه خیلی متفاوت نبود. مهم اجرای تکلیف تبیین و روشنگری بود که البته راسخانه اعتقاد داشت که این کار بعد از پیروزی انقلاب بسیار سخت تر و دشوارتر از پیش از پیروزی انقلاب اسلامی است.

ب) اصول و مبانی تبیین گری حضرت امام(ره)

۱- حکیمانه و عالمانه

یکی از اصول ثابت تبیین گری حضرت امام(ره) آمیختگی با علم و آگاهی بود. چنان عالمانه و آگاهانه به تبیین می پرداخت که کمتر کسی می توانست به آن

خداشه وارد کند. چراکه تبیین اگر بر اساس معلومات کافی صورت نگیرد به جای هدایت و روشن گری، گمراهی و ضلالت به همراه می آورد. لذا قاطعانه می توان گفت که هرگز کسی از فرمایشات ایشان دچار خطا نشد. از حکیمی چون او انتظاری جز حکمت نمی رفت. هر سخن را بجای، به اندازه و در زمان خودش بیان می فرمود اما هر چیزی را با هر کسی در میان نمی گذاشت و بر این باور بود که همه چیز را نمی توان برای همه گفت.

۲- صادقانه و صمیمی

وقتی برای مردم سخن می گفت همه باورشان می شد که مورد اعتماد ایشان هستند. چنان صادقانه و صمیمی مسائل را مطرح می کرد که احساس می شد چیزی برای نگفتن باقی نمانده است. دو تا موضع نداشت و هیچ کس در صداقتش تردید نمی کرد. هر آنچه لازم بود با مردم در میان بگذارد می گفت. در سخنرانی عمومی هم انتقاد می کرد و هم به دولتمردان نصیحت می کرد. مسائل مهم را بیان می فرمود و حتی از اشخاصی مانند بازرگان و بنی صدر بعد از انتخاب راه غلط به اسم نام می بردند.

۳- شجاعانه و دلیرانه

از اصول منحصر به فرد و بارز تبیین گری حضرت امام(ره) شجاعت کم نظیر ایشان است که در ادای این ذره هراس به خودش راه نمی داد. در زمانی که همه ساکت بودند به شخص شاه تلگراف می زد و او را به چالش می طلبید. در اوج

خفقان شاهنشاهی به اول شخص کشور هشدار می داد. وقتی فرمود که آمریکا هیچ غلطی نمی تواند بکند که بسیاری از شخصت های سیاسی دنیا و حتی کشورهای دارای قدرت جرات تکرار آن را نداشتند.

۴- هوشمندانه و خلاقانه

تیین گری حضرت امام(ره) بسیار هوشمندانه بود به گونه ای که امکان سوء استفاده به دشمن را نمی داد. انتقاد می کرد و ضعف ها را می گفت اما از نقش و تاثیر دشمن غافل نبود. وقتی شاه می خواست به بهانه حق رای به زنان برهنگی را ترویج کند، موضوع قانون اساسی را مطرح ساخت که می خواهند خلاف قانون عمل کنند. وقتی همه تحت تاثیر واقعه ای حمله رژیم بعث به کشورمان قرار داشته و از بمباران تهران شگفت زده شده بودند، فرمودند با یک جمله که گنجشگی سنگی انداخته همه را آرام می کرد.

۵- تکلیف گرایانه

حضرت امام(ره) تبیین را یک تکلیف الهی می دانست و برای ادای آن از هیچ کوششی فروگذار نبود. راسخانه باور داشت که بشریت امروز چوب جهالتش را می خورد و تنها راه نجات آن روشنگری و بیداری بود. لذا تبیین را تکلیفی همگانی و دائمی می دانست که در نتیجه اش ذره ای تردید نداشت. هم راز پیروزی انقلاب را در همین راه می دید و هم رمز پایداری آن را در این راه می یافت.

۶- امیدوارانه

از جمله شاخصه های مهم تبیین گری امام راحل(ره) ایجاد امید و امیدواری بود. از مشکلات و موانع سخن می گفت اما هرگز کسی را مایوس نمی کرد. در دل تاریکی و ظلمت نور را می دید. در اوج نومیدی به پیروزی ایمان داشت و با یاس مبارزه می کرد.

۷- اخلاق مدارانه

در تبیین گری حضرت امام(ره) بد اخلاقی، دروغ و تهمت جایی نداشت. چون هدفش ترویج اخلاق و معنویت بود. افشاگری می کرد اما آبروی کسی را نمی برد. قاطعانه صحبت می کرد اما بی انصافی نمی کرد. هیجان به مردم می داد اما احساساتی نمی شد. دغدغه و نگرانی ایجاد می کرد اما هراس تولید نمی کرد. به قیام و انقلاب دعوت می کرد اما خواستار هرج و مرج نمی شد. قوانین طاغوت در ایران و برخی کشورهای اروپایی را قبول نداشت اما همه را به رعایت قوانین دعوت می کرد.

ج) روش های تبیین گری حضرت امام(ره)

۱) افشای چهره واقعی دشمن

حضرت امام(ره) یکی از راه های بیدارسازی جامعه را افشای چهره واقعی دشمن دانسته و افشاگری علیه رژیم طاغوت را در دوران مبارزه یک تکلیف الهی مبلغان دینی می دانستند. چنانچه می فرمودند: «خطبای محترم و گویندگان عزیز، بیش از پیش به تکلیف الهی خود که افشاگری جرائم رژیم است عمل فرمایند و

خود را در پیشگاه خداوند تعالی و ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف سرافراز و روسفید نمایند.» (۵۷/۹/۱ صحیفه نور جلد ۳ صفحه ۲۲۷)

از نویسندگان هم می خواستند تا به افشاگری به عنوان یک کار اصلی نگاه کنند و می فرمودند: «نویسندگان امین ما که سالیان دراز در انزوای بسر می بردند و حکومت اختناق و ترور، مجال بیان را از آنان سلب کرده بود اکنون که مختصر آزادی خود را به بهای خون های پاک فرزندان رشید اسلام به دست آورده اند از آرمان الهی آنان غفلت نورزند و به کار مهم و اساسی افشاگری و روشن کردن نقطه اصلی جنایات اخیر که شخص شاه است پردازند و جرائمی که زیر پرده است و مردم نمی دانند، با کمال خلوص بیان کنند و با این خدمت ارجمند، دین خود را به اسلام و ملت ادا کنند.» (۵۷/۸/۴، صحیفه نور جلد ۲ صفحه ۲۱۲)

۲) طرح شبهات دشمن و پاسخ به آنها

یکی از روشهای مهم تبیین گری حضرت امام (ره) طرح شبهات دشمن با مخاطبان و ارائه پاسخ قانع کننده به آنها می باشد که به وفور در کلام ایشان مشاهده می شود. از جمله در وصیت نامه خویش آورده اند که عده ای می گویند: «جمهوری اسلامی هم کاری برای مردم انجام نداد. بیچاره مردم با آن شوق و شغف فداکاری کردند که از رژیم ظالمانه طاغوت رهایی یابند، گرفتار یک رژیم بدتر شدند، مستکبران مستکبرتر و مستضعفان مستضعف تر شدند، زندان ها پر از جوانانی

که امید آتیه کشور است، می باشد و شکنجه ها از رژیم سابق بدتر و غیرانسانی تر است. هر روز عده ای را اعدام می کنند به اسم اسلام، و ای کاش اسم اسلام روی این جمهوری نمی گذاشتند...» و بعد می فرمود که این ها با نقشه دشمن صورت می گیرد و دلیلش هم این است که هر چند روز یک امر در هر گوشه و کنار و در هر کوی و برزن سر زبان ها می افتد. در تাকسی ها همین مطلب و در اتوبوس ها نیز همین و در اجتماعات چند نفره باز همین صحبت می شود و یکی که قدری کهنه شد یکی دیگر معروف می شود.

امام بزرگوار با بصیرت خاصی که داشتند حتی به شبهاتی که هنوز دشمن مطرح نکرده بود هم پاسخ می دادند. از جمله آن که می فرمودند: در آینده ممکن است افرادی آگاهانه یا از روی ناآگاهی در میان مردم این مسأله را مطرح نمایند که ثمره خون ها و شهادت ها و ایثارها چه شد! اینها یقیناً از عوالم غیب و از فلسفه شهادت بی خبرند و نمی دانند کسی که فقط برای رضای خدا به جهاد رفته است و سر در طبق اخلاص و بندگی نهاده است، حوادث زمان به جاودانگی و بقا و جایگاه رفیع آن لطمه ای وارد نمی سازد. و ما برای درک کامل ارزش و راه شهیدان مان فاصله طولانی را باید بپیماییم و در گذر زمان و تاریخ انقلاب و آیندگان آن را جستجو نماییم. مسلم خون شهیدان، انقلاب و اسلام را بیمه کرده است! خون شهیدان برای ابد درس مقاومت به جهانیان داده است و خدا می داند که راه و رسم شهادت

کورشدهنی نیست و این ملت ها و آیندگان هستند که به راه شهیدان اقتدا خواهند نمود. (۶۷/۴/۲۹ صحیفه نور جلد ۲۰ صفحه ۲۴۰)

علاوه بر این آن امام همام(ره) نسبت به تاثیر شبهه آفرینی دشمنان انقلاب اسلامی بر دولت های متخاصم هم بی تفاوت نبوده و با طرح و پاسخ آنها به روشن شدن افکار عمومی داخل و خارج کشور می پرداختند. از باب نمونه می فرمودند: البته لازم است این نکته را برای چندمین بار به سران کشورهای اسلامی حاشیه خلیج فارس بازگو کنم که القاء شبهه و بزرگ جلوه دادن خطر اسلام و انقلاب و جمهوری اسلامی ایران برای کشورهای منطقه همان ترفند قدیم و جدید جهانخواران بوده و است، که از این طریق از پیدایش جو تفاهم و همکاری مسالمت آمیز جلوگیری نمایند و احساس نیاز کشورها را به شرق و غرب تشدید کنند. جمهوری اسلامی ایران مایل است بر اساس حفظ وحدت و حمایت از منافع کشورها و ملت های اسلامی آنان را در مشکلات یاری نماید و در بروز حوادث تحمیلی سیاسی - نظامی از ناحیه استکبار جهانی با قدرت و نفوذ خود آنها را رفع و در جهت کنترل و نفی سلطه سیاسی شرق و غرب برنامه ای دقیق و قوی ارائه دهد. (۶۶/۵/۶ صحیفه نور جلد ۲۰ صفحه ۱۲۲)

۳ دعوت از نخبگان برای تبیین جامعه

اینجانب در این وصیتنامه با اشاره می گذرم ولی امید آن دارم که نویسندگان و جامعه شناسان و تاریخ نویسان، مسلمانان را از این اشتباه بیرون آورند. و آنچه گفته شده و می شود که انبیاء - علیهم السلام - به معنویات کار دارند و حکومت و سر رشته داری دنیایی مطرود است و انبیاء و اولیاء و بزرگان از آن احتراز می کردند و ما نیز باید چنین کنیم اشتباه تاسف آوری است که نتایج آن به تباهی کشیدن ملت های اسلامی و باز کردن راه برای استعمارگران خونخوار است. (صحیفه نور جلد ۲۱ صفحه ۱۷۹)

۴) اذعان به معایب با برجسته کردن محاسن

اشاره به نقاط ضعف و کاستی ها و در عین حال گوشزده کردن نقاط قوت و محاسن یکی از روش های تبیین حضرت امام (ره) بود که باید برای همیشه الگوی تبیین گران جهادی باشد. چراکه عده ای مخالف اعتراف به مشکلات می باشند که نتیجه آن فاصله از مردم است و عده ای هم فقط نیمه خالی لیوان را می نگرند و همیشه در موضع انتقاد قرار دارند. اما امام (ره) صادقانه می فرمودند: اینجانب هیچ گاه نگفته و نمی گویم که امروز در این جمهوری به اسلام بزرگ با همه ابعادش عمل می شود و اشخاصی از روی جهالت و عقده و بی انضباطی بر خلاف مقررات اسلام عمل نمی کنند، لکن عرض می کنم که قوه مقننه و قضاییه و اجراییه با زحمات جانفرسا کوشش در اسلامی کردن این کشور می کنند و ملت ده ها میلیونی نیز طرفدار و مددکار آنان هستند و اگر این اقلیت اشکال تراش و کارشکن به

کمک بشتابند، تحقق این آمال آسان تر و سریع تر خواهد بود و اگر خدای نخواستہ اینان به خود نیابند، چون توده میلیونی بیدار شده و متوجه مسایل است و در صحنه حاضر است، آمال انسانی اسلامی به خواست خداوند متعال جامه عمل به طور چشم گیر خواهد پوشید و کجروان و اشکال تراشان در مقابل این سیل خروشان نخواهند توانست مقاومت کنند. من با جرات مدعی هستم که ملت ایران و توده میلیونی آن در عصر حاضر بهتر از ملت حجاز در عهد رسول الله - صلی الله علیه و آله - و کوفه و عراق در عهد امیرالمومنین و حسین بن علی - صلوات الله و سلامه علیهما می باشند... اما امروز می بینیم که ملت ایران از قوای مسلح نظامی و انتظامی و سپاه و بسیج تا قوای مردمی از عشایر و داوطلبان و از قوای در جبهه ها و مردم پشت جبهه ها با کمال شوق و اشتیاق چه فداکاری ها می کنند و چه حماسه ها می آفرینند. و می بینیم که مردم محترم سراسر کشور چه کمک های ارزنده می کنند. (صحیفه نور جلد ۲۱ صفحه ۱۸۱)

۵) توجه دادن به هویت زدایی از ملت ها در قالب جنگ

فرهنگی

تبیین ریشه مشکلات و گرفتاری ها به زبان نرم و گویا ضمن آگاهی بخشی به مردم از نقشه دشمنان ملت ایران، به مخاطب این قدرت را نیز می داد تا خودش هم بتواند با همین توجه به ریشه ها دارای قوه تحلیل مسائل را پیدا کند.

جملات زیر از حضرت امام(ره) دقیقا گویای همین مطلب است که می فرمایند:
از جمله نقشه ها که مع الاسف تاثیر بزرگی در کشورها و کشور عزیزمان گذاشت و آثار آن باز تا حد زیادی به جا مانده، بیگانه نمودن کشورهای استعمار زده از خویش و غرب زده و شرق زده نمودن آنان است، به طوری که خود را و فرهنگ و قدرت خود را به هیچ گرفتند و غرب و شرق، دو قطب قدرتمند را نژاد برتر و فرهنگ آنان را والاتر و آن دو قدرت را قبله گاه عالم دانستند و وابستگی به یکی از دو قطب را از فرایض غیرقابل اجتناب معرفی نمودند. و قصه این امر غم انگیز طولانی و ضربه هایی که از آنان خورده و اکنون نیز می خوریم کشنده و کوبنده است. و غم انگیزتر این که آنان ملت های ستمدیده زیر سلطه را در همه چیز عقب نگه داشته و کشورهایی مصرفی بار آوردند و به قدری ما را از پیشرفت های خود و قدرت های شیطانیشان ترسانده اند که جرأت دست زدن به هیچ ابتکاری نداریم و همه چیز خود را تسلیم آنان کرده و سرنوشت خود و کشورهای خود را به دست آنان سپرده و چشم و گوش بسته مطیع فرمان هستیم و این پوچی و تهی مغزی مصنوعی موجب شده که در هیچ امری به فکر و دانش خود اتکاء نکنیم. (صحیفه نور جلد ۲۱ صفحه ۱۸۴)

۶) دعوت فریب خوردگان به تفکر و قضاوت آزادانه

حضرت امام(ره) نسبت به تبیین گری جوانان فریب خورده هم غافل نبوده و توجه آنها را به تفکر و اندیشیدن به دور از تبلیغات سوء منافقان و منحرفان جلب می

کردند. این روش نه تنها نوعی اتمام حجت با آنها بلکه برای دیگر جوانان کشور نوعی روشنگری بسیار موثر می باشد.

لذا در وصیت نامه سیاسی و الهی خویش خطاب به این دسته از جوانان مرقوم می فرماید: اینجانب در اینجا یک وصیت به اشخاصی که به انگیزه مختلف با جمهوری اسلامی مخالفت می کنند و به جوانان، چه دختران و چه پسرانی که مورد بهره برداری منافقان و منحرفان فرصت طلب و سودجو واقع شده اند، می نمایم که بی طرفانه و با فکر آزاد به قضاوت بنشینید و تبلیغات آنان که می خواهند جمهوری اسلامی ساقط شود و کیفیت عمل آنان و رفتارشان با توده های محروم و گروه ها و دولت هایی که از آنان پشتیبانی کرده و می کنند و گروه ها و اشخاصی که در داخل به آنان پیوسته و از آنان پشتیبانی می کنند و اخلاق و رفتارشان در بین خود و هوادارانشان و تغییر موضع هایشان در پیشامدهای مختلف را با دقت و بدون هوای نفس بررسی کنید. و مطالعه کنید حالات آنان که در این جمهوری اسلامی به دست منافقان و منحرفان شهید شدند. و ارزیابی کنید بین آنان و دشمنانشان. نوارهای این شهیدان تا حدی در دست، و نوارهای مخالفان شاید در دست شماها باشد. ببینید کدام دسته طرفدار محرومان و مظلومان جامعه هستند. (صحیفه نور جلد ۲۱ صفحه ۱۸۲)

۷) اطمینان دادن به مخاطب از نداشتن اغراض شخصی

از جمله روش های منحصر به فرد تبیین گری حضرت امام(ره) دلسوزی برای هدایت انسان ها حتی پس از ارتحال می باشد. استفاده از این روش تاثیر بسیاری زیادی بر مخاطب دارد. چراکه طرح انتظار بدون چشمداشت می تواند پاسخ لازم را به همراه داشته باشد. مرور جملات آن عزیز سفر کرده گواه این تاثیر است. «برادران! شما این اوراق را قبل از مرگ من نمی خوانید. ممکن است پس از من بخوانید. در آن وقت من نزد شما نیستم که بخواهم به نفع خود و جلب نظرتان برای کسب مقام و قدرتی با قلب های جوان شما بازی کنم. من برای آن که شما جوانان شایسته ای هستید علاقه دارم که جوانی خود را در راه خداوند و اسلام عزیز و جمهوری اسلامی صرف کنید، تا سعادت هر دو جهان را دریابید. و از خداوند غفور می خواهم که شما را به راه مستقیم انسانیت هدایت کند و از گذشته ما و شما با رحمت و اسعه خود بگذرد. شماها نیز در خلوت ها از خداوند همین را بخواهید، که او هادی و رحمان است.» (صحیفه نور جلد ۲۱ صفحه ۱۸۲)

۸) تاکید بر توانایی های خودی و باور ما می توانیم

امام راحل(ره) ما می توانیم را باور کرده بود که انقلابش را شروع کرد و باور داشت که می توان جلو همه قدرت ها ایستاد. مسئله این بود که همه ملت باید به این باور می رسیدند. لذا در این زمینه تلاش زیادی کرد و بارها و بارها بر توانایی و ظرفیت های خودی تکیه کرد تا این باور را ایجاد نماید. با تمام اعتقاد و باور می فرمود:

مهم این است که ما بفهمیم که دیگران به ما چیزی نمی دهند ما خودمان باید تهیه کنیم. اگر این کشاورزها این معنی را حالیشان بشود، باورشان بشود که خارج به ما چیزی نمی دهند، خود کشاورزها کار را انجام می دهند، خود ملت انجام می دهند. از قراری که شنیدم در چین یک وقتی در پشت بام هایشان هم گندم می کاشتند، علاوه بر زمین هایشان توی حیاط شان در پشت بام هم گندم می کاشتند. یک مملکت اگر بخواهد خودش روی پای خودش بایستد، مستقل بشود در همه ابعاد، چاره ندارد جز اینکه، این تفکر این که ما باید از خارج چیز وارد بکنیم، از کله اش بیرون کند. مغزش توجه به این بکند که ما از خارج نباید وارد بکنیم. (صحیفه نور جلد ۱۴ صفحه ۷۹)

۹) توجه دادن به عبرت های تاریخی

از جمله روش های تبیین پند گرفتن از عبرت های تاریخی است و حضرت امام(ره) بارها در بیاناتشان از تاریخ و عبرت های آن بهره می گرفتند. یکی از موارد که امام راحل برای تبیین ضرورت آن به تاریخ استناد کردند توجه به نقش دشمن در ایجاد اختلاف میان مردم، خانه به خانه، روحانیت و علما می باشد. چنانچه می فرمایند: «باید ایران بداند که دست هایی الان در کار است که حتی بین خانه ها اختلاف بیندازد. در یک خانه بین افراد اختلاف بیندازد. ما باید از تاریخ عبرت ببریم و این تاریخ در زمان مشروطه اینطور بود. در زمان مشروطه آنهایی که می خواستند ایران را نگذارند به یک سامانی برسد و چماق

استبداد تا آخر باقی بماند بین افراد، دستجات، احزاب اختلاف انداختند حتی آنهایی که آن وقت بودند می گفتند که در یک خانه بین برادر با برادر، پدر و پسر اختلاف بود یک دسته مستبد، یک دسته مشروطه. این اختلاف موجب شد که نتوانست مشروطه آن طوری که علمای اسلام می خواستند تحقق پیدا بکند بعد هم این اختلافات موجب شد که یک دسته از آن غربزده ها بریزند و به اسم مشروطه بگیرند مقامات را و استبداد به صورت مشروطه را بر این ملت تحمیل کنند و دیدید که چه شد. امروز همان روز است اگر ملت بیدار نشود، اگر علماء اسلام بیدار نباشند، غفلت کنند، اگر چنانچه علمای قم، مدرسین قم، طلاب قم، علماء تهران، روحانیت مبارز تهران، علماء همه بلاد و روحانیون همه بلاد و مردم بیدار نشوند، الان دارند وضعی را، یعنی می خواهند وضعی را کار کنند که زمان مشروطه کردند و بدانید گنااهش به گردن همه ماست.» (صحیفه نور جلد ۱۸ صفحه ۲۷۱)

۱۰) توجه دادن به نقش خدا و امدادهای الهی

تیین یعنی بیان حقیقت و هیچ حقیقتی بالاتر از نقش خداوند در امورات دنیا و عقبی نیست. نکته ای که حضرت امام(ره) بیش از هر موحدی به آن ایمان داشت و تلاش می کرد این باور را به دیگران بیاوراند. لذا هر گاه که ممکن بود مردم دچار غرور شده و از نقش خالق هستی را غفلت کنند، توجه همگان را متوجه حضرت

حق می نمود. به گونه ای که می توان گفت یکی از کلید واژه های اصلی بیانات ایشان «خدا» با ۳۱۴۷ و «الله» با ۳۶۵۷ از بیشترین فراوانی برخوردار بود.

۱۱) دعوت به مطالعات تطبیقی و مقایسه مصداقی مسئولان

یکی از ساده ترین ابزارهای موثرسازی تبیین و روشنگری استفاده از قیاس و تطبیق می باشد که علت آن را باید در تاثیر سریع و قابلیت فهم بالای آن جستجو کرد. حضرت امام(ره) هم از این روش در موارد زیادی بهره گرفته اند. از جمله مصادیق جالب توجه این روش می توان به مورد زیر اشاره کرد که فرمودند:

این آقایانی که می گویند که زمان شاه بهتر بود، آقای خامنه ای را می گویند از شاه ظالم تر است!! آقای خامنه ای را می گویند که اموال این ملت را در داخل و خارج دارد می چابد و بیشتر از زمان شاه ایشان دارد می چابد!! این مسأله را می گویند! می توانند مقایسه کنند مابین رئیس جمهور فعلی ما و رئیس جمهور قبل از ایشان با رؤسای جمهور تمام دنیا و با سلاطینی که به مال و جان مردم آنطور تعدی می کنند؟ مقایسه می شود کرد؟! من برای آنهایی که چشم و گوششان را هوای نفس بسته و مرض های داخلی خودشان را نمی توانند ببینند این مطلب را می گویم، اگر می گویند اینطور است خوب، اعلام کنند. (صحیفه نور جلد ۱۶ صفحه ۹۱)